

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๖ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๑๙/๒๕๖๔

เรื่อง สิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่ามีการเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนส่งผลต่อการประกอบอาชีพ

ผู้ร้อง ปกปิดชื่อ

ผู้ถูกร้อง กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๒๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเคยต้องโทษในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ จำนวน ๒ คดี โดยในคดีที่ ๑ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพังงา ได้มีคำพิพากษาให้รอการกำหนดโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี และกำหนดเงื่อนไขให้คุมประพฤติโดยให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ๑๒ ครั้ง มีกำหนด ๓ ปี ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ๔๘ ชั่วโมง และในคดีที่ ๒ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพังงา ได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ๓๕ วัน และปรับ ๔,๕๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี และกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติโดยให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ๔ ครั้ง มีกำหนด ๑ ปี โดยผู้ร้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวทุกประการ ต่อมาผู้ร้องสมัครสอบเข้ารับราชการและผ่านการสอบคัดเลือกโดยผู้ร้องไม่ประสงค์เปิดเผยชื่อหน่วยงาน ทำให้ผู้ร้องทราบว่าผู้ร้องมีประวัติการกระทำความผิดทางอาญาอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากร ทำให้ผู้ร้องไม่ได้รับโอกาสในการเข้ารับราชการดังกล่าว ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อผู้ถูกร้อง และทราบข้อมูลจากผู้ถูกร้องว่าการลบประวัติอาชญากรนั้นไม่สามารถกระทำได้ กระทำได้แต่เพียงการคัดแยกประวัติในกรณีกระทำความผิดในขณะที่เป็นเยาวชน ซึ่งหากหน่วยงานเอกชนเป็นผู้ตรวจสอบก็จะไม่พบประวัติดังกล่าว แต่หากหน่วยงานของรัฐตรวจสอบเพื่อการเข้ารับราชการก็จะพบประวัติและลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ร้อง ผู้ร้องเห็นว่าการจัดเก็บประวัติและแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือในทะเบียนประวัติอาชญากรด้วยความผิดที่ได้กระทำในขณะที่เป็นเด็กและเยาวชน ทำให้ผู้ที่เคยกระทำผิดในขณะที่เป็นเด็ก

/และเยาวชน...

และเยาวชนไม่ได้รับโอกาสในการเข้ารับราชการทั้งที่มีกฎหมายคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิเด็กและเยาวชนอยู่ การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงขอให้ตรวจสอบ และขอให้ลบบประวัติ การกระทำผิดของผู้ร้องออกจากทะเบียนประวัติอาชญากร

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีหนังสือสอบถามข้อเท็จจริงไปยังผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องได้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว พนักงาน เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาประกอบเอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๑) ข้อเสนอแนะฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ที่ ๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๒) หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ ตช ๐๐๓๒.๓๔/๐๒๓๙ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓) ข้อเสนอแนะฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ที่ ๓/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการบริหารจัดการทะเบียนประวัติอาชญากร

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ร้องเคยต้องโทษในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ จำนวน ๒ คดี ในขณะที่เป็นเยาวชน โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพังงาได้กำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ ทั้งสองคดีและผู้ร้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนแล้ว ต่อมา ผู้ร้องสมัครสอบเข้ารับราชการและผ่านการ

สอบคัดเลือกโดยผู้ร้องไม่ประสงค์เปิดเผยชื่อหน่วยงาน ทำให้ผู้ร้องทราบว่าตนมีประวัติการกระทำผิดอาญาอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากร ทำให้ผู้ร้องไม่ได้รับโอกาสในการเข้ารับราชการดังกล่าว ซึ่งผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อผู้ถูกร้องและทราบข้อมูลจากผู้ถูกร้องว่าการลบประวัติอาชญากรนั้นไม่สามารถกระทำมิได้แต่เพียงการคัดแยกประวัติในกรณีกระทำความผิดในขณะที่เป็นเยาวชน หากหน่วยงานของรัฐขอตรวจสอบก็จะพบประวัติการกระทำความผิด กรณีดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับประเด็นการเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ซึ่งในประเด็นเดียวกันนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยพิจารณาและมีข้อเสนอแนะต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ตามรายงานข้อเสนอแนะฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ที่ ๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรณีการเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน โดยเห็นว่าระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๔.๓ เป็นบทบัญญัติที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิเด็กและไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๔^๑ ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน โดยมีข้อเสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแก้ไขระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยเฉพาะข้อ ๔.๓ เพื่อกำหนดเกี่ยวกับการคัดแยกประวัติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและบัญชีทะเบียนประวัติของเด็กและเยาวชนไว้ในหมวดใดหมวดหนึ่งโดยเฉพาะ แยกจากกรณีการกระทำความผิดของบุคคลทั่วไป เพื่อให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)^๒ และกฎอัน

/เป็นมาตรฐาน...

---

^๑ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้น และอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยที่อยู่ในระหว่างการควบคุมดูแลของบุคคลหรือองค์กรใด ๆ จะต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ และส่งเสริมให้มีโอกาสกลับคืนสู่สังคม รวมทั้งได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หากมีการแสวงหาประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมาน การลงโทษ การปฏิบัติที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ารูปแบบอื่น หรือกระทำการใด ๆ ที่มีได้เป็นไปเพื่อฟื้นฟูร่างกายหรือจิตใจหรือเพื่อการกลับคืนสู่สังคม และมีลักษณะที่ขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำที่ฝ่าฝืน และกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

^๒ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

ข้อ ๔๐

เป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile or the Beijing Rules)^๓ ที่ประเทศไทยให้สัตยาบัน พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔^๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๒^๕ และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง^๖ และควรกำชับหน่วยงานในสังกัดในเรื่องการพิจารณาอนุญาตให้เปิดเผยประวัติอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเด็กและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับ เด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

จากการติดตามผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ที่ ๔/๒๕๖๐ ปรากฏว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ /ลายนิ้วมือ...

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหาหรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะส่งเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่นและในลักษณะที่จะต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมและการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile or the Beijing Rules)

ข้อ ๒๑. ประวัติความผิด

๒๑.๑ ประวัติของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนควรเก็บเป็นความลับความเข้มงวดไม่เปิดเผยต่อบุคคลอื่น ผู้ที่จะรู้ประวัติเหล่านี้ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางข้อกำหนดของคดีนั้น หรือผู้อื่นที่ได้รับมอบอำนาจในเวลานั้น

๒๑.๒ ประวัติความผิดของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไม่ควรถูกใช้ในขั้นตอนการดำเนินคดีสำหรับบุคคลเดียวกันที่กระทำผิดเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

^๔ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๒๔ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๒๒ การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ฯลฯ

ฯลฯ

^๖ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๑

ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ บางประการ เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลต่อการเปิดเผยข้อมูลประวัติ อาชญากรมากขึ้น เช่น ข้อ ๔.๒^๗ กำหนดไม่ให้นำประวัติอาชญากรในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด คุ้มครองไว้ เป็นต้น ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่ากรณีผู้กระทำผิดในขณะที่เป็นเยาวชนและคดีถึงที่สุดแล้ว การขอลบประวัติอาชญากรออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากรนั้น ผู้ถูกร้องจะดำเนินการตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยเมื่อผู้ถูกร้องได้รับรายงานผลการดำเนินคดีถึงที่สุดแล้ว ผู้ถูกร้องก็จะดำเนินการตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบที่เกี่ยวข้องในการคัดแยกและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและรายการประวัติหรือบัญชีประวัติออกจากสารบบ โดยมีระเบียบปฏิบัติในการพิจารณานำข้อมูลประวัติผู้ต้องหาที่ไม่มีความจำเป็นแยกออกจากสารบบ ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ส่วนการเปิดเผยข้อมูลประวัติในกรณีที่ได้มีการคัดแยกข้อมูลออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากรไปแล้วนั้น ระเบียบปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้สามารถกระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

๑) เพื่อประโยชน์ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สืบสวน สอบสวน การรักษาความปลอดภัยของทางราชการ และการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม

๒) มีกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการกำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำผิด เพื่อประกอบการพิจารณากรณีเป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีของบุคคลที่จะบรรจุเข้ารับราชการหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ แต่ทั้งนี้ ห้ามมิให้มีการเปิดเผยเมื่อมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น กฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น

/๓) กรณีอื่น...

---

^๗ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์ในทางราชการให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรนำข้อมูลที่คัดแยกออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากรไปแล้วตาม ๒.๒ มาตราตรวจสอบรายการประวัติหรือบัญชีประวัติของบุคคลได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

๔.๒ มีกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการกำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำ ความผิด เพื่อประกอบการพิจารณากรณีเป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีของบุคคลที่จะบรรจุเข้ารับราชการหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้มีการเปิดเผยเมื่อมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น กฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น

๓) กรณีอื่น ๆ ตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอนุญาตให้ตรวจสอบได้ เช่น เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางวิชาการ ทางอาชีวศึกษา ทางการแพทย์ โดยไม่ระบุชื่อหรือ ส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด รวมถึงกรณีที่มีผู้ร้องขอให้ตรวจสอบโดยมีเหตุผล ความจำเป็นอย่างยิ่งและผู้มีประวัติยินยอมเป็นหนังสือ

ผู้ถูกร้องยืนยันว่าได้ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างเคร่งครัด ที่ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติ การกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่ เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนด วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ดังนั้น หากมีการขอตรวจสอบประวัติของเยาวชนมายังผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้อง ก็จะไม่เปิดเผยรายการประวัติให้แก่หน่วยงานที่ขอตรวจสอบทราบแต่อย่างใด

กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องยังคงมีการเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด ทางอาญาของเด็กและเยาวชนให้กับบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดผลเสียกับเด็กและเยาวชนอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชนหรือไม่ อย่างไร และการที่ผู้ถูกร้องไม่ลบประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็น การกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่อย่างไร

พิจารณาแล้วเห็นว่า การเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและ เยาวชนได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก^๘ และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของ สหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile or the Beijing Rules) ซึ่งกำหนดไว้ว่า “ประวัติของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนควรเก็บเป็นความลับอย่างเข้มงวด ไม่เปิดเผยต่อบุคคลอื่น ผู้ที่จะรู้ประวัติเหล่านี้ควรเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางข้อกำหนดของคดีนั้น หรือผู้อื่นที่ได้รับมอบอำนาจในเวลานั้นเท่านั้น นอกจากนี้ประวัติความผิดของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก และเยาวชนไม่ควรถูกใช้ในขั้นตอนการดำเนินคดีสำหรับบุคคลคนเดียวกันที่กระทำความผิดเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่”^๙ โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง^{๑๐} ก็ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนไว้เช่นเดียวกันว่า “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของ เด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้ผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่า ในทางใด ๆ” นอกจากนี้ข้อมูลประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนยังอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ

/ข้อมูลข่าวสาร...

^๘ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒

^๙ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ ๓

^{๑๐} อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ ๑

ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐^{๑๑} อีกด้วย อย่างไรก็ตามในประเด็นการเปิดเผยประวัติ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น จากข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องได้มีการแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องใน ส่วนประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแล้ว ภายหลังจากที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ชุดที่ ๓ มีรายงานข้อเสนอแนะฯ ที่ ๔/๒๕๖๐ และผู้กร้องยืนยันว่า ผู้ถูกร้องถือปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างเคร่งครัด หากมีการขอตรวจสอบประวัติของเยาวชนมาซึ่งผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องก็จะไม่เปิดเผยรายการ ประวัติให้แก่หน่วยงานที่ขอตรวจสอบทราบแต่อย่างใด ในชั้นนี้ ข้อเท็จจริงยังไม่เพียงพอรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องยังคงมีการเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้

ยังคงเหลือประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่ลบประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่อย่างไร ซึ่งจากข้อเท็จจริง แม้ว่าประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะอยู่ในเกณฑ์ของการคัดแยกและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและรายการประวัติหรือบัญชีประวัติออกจากสารบบ แต่การคัดแยกมิใช่การลบประวัติแต่อย่างใด และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบ การตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังกำหนด ข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกคัดแยกออกสารบบแล้วได้ในบางกรณี เช่น กรณีตามที่ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติอนุญาตให้ตรวจสอบได้ เช่น เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางวิชาการ ทางอาชีววิทยา ทางการแพทย์ โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด แม้ผู้ถูกร้องจะกล่าวอ้างว่า การจัดเก็บประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหา จะมีวัตถุประสงค์เป็นไป เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการตรวจสอบ ประวัติการต้องหาคดีอาญานั้น ก็เพื่อที่จะต้องการทราบว่าผู้ต้องหาเคยต้องหาหรือต้องโทษมาก่อน หรือไม่ และนำไปประกอบสำนวนการสอบสวน การวินิจฉัยคดี หรือการฟ้องเพิ่มโทษ แต่เมื่อพิจารณา หลักการคุ้มครองการเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่วางหลักว่า ผู้ที่จะรู้ประวัติ เหล่านี้ควรเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางข้อกำหนดของคดีนั้นเท่านั้น เช่น การใช้ประกอบดุลพินิจ ของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจะต้อง คำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชนนั้นด้วย ดังนั้น เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้องแล้ว ผู้ถูกร้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการวางข้อกำหนดของคดี และไม่อาจนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ให้เกิด ผลเสียกับผู้ที่เคยกระทำความผิดในขณะที่เป็นเด็กและเยาวชนในทางใด ๆ ได้ การจัดเก็บประวัติเหล่านี้ของ ผู้ถูกร้องอาจไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

/อย่างไรก็ตาม...

^{๑๑} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๔

อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๓ ได้มีรายงานข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการบริหารจัดการทะเบียนประวัติอาชญากร โดยเสนอให้คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม ควรเร่งรัดการพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากร พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายกลางในระดับพระราชบัญญัติในการกำหนดรูปแบบศูนย์กลางข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร ให้มีหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการ ประสานงาน เชื่อมโยงข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลประวัติอาชญากรทุกประเภทให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบอย่างบูรณาการ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลอย่างเป็นธรรมและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวจะมีส่วนสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาความเหมาะสมของการจัดเก็บประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนด้วยเช่นเดียวกันจึงเห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้ไว้ก่อน และเห็นว่าควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบโดยจะติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะดังกล่าวต่อไป

๕. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๔ (๖) เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางปรีดา คงแป้น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
